

Stockholm
2021-03-21

B.A.R.N.
Barnets bästa. Alltid.
Rättssäker. Nu.

www.b42n.nu

Till:

Justitieminister Morgan Johansson
Ledamöter i justitieutskottet
Socialminister Lena Hallengren
Minister för högre utbildning och forskning, Matilda Ernkrans
Ledamöter och slumpvis utvalda suppleanter i socialutskottet

Rättsosäkerheten kring samhällets utsatta barn

Vi skriver till er i egenskap av representanter för föreningen B.A.R.N. (Barnets bästa. Alltid. Rättssäkerhet. Nu.) och som föräldrar, jourhem och familjehem. Syftet med att vi skriver till er är att vi vill delge er våra erfarenheter och idéer vi fått i samband med att vi har bedrivit kampanjer för samhällets utsatta barn utifrån att de har, såsom vi ser det, farit illa på grund av socialtjänsters och socialnämnders beslut. I sammanhanget talar vi om barn som är omhändertagna av samhället enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Föreningen B.A.R.N. yrkar tillsammans med undertecknade på och föreslår att:

1. *Socionomutbildningen görs om till en 5-årig spetskompetensutbildning som bland annat innefattar fördjupade kunskaper inom utvecklings- och anknytningspsykologi, juridik, vetenskaplig utredningsmetod, behovs- och riskbedömning samt samtalsmetodik.*
2. *Fram till dess att kompetensen är säkrad, skall sakkunniga tas in i barnavårdsutredningar på de områden som nämnts ovan, alternativt låta utredningarna granskas av sakkunniga.*
3. *Obligatorisk lämplighets- och personlighetstest vid antagning till socionomutbildningen skall införas.*
4. *Socionomyrket blir legitimationsgrundande, innebärande att de lyder under Socialstyrelsens tillsyn.*
5. *Att rättsväsendet prioriterar polisanmälningar om tjänstefel där barn är inblandade och att rätten till målsägandebiträde alltid skall gälla i dessa fall.*
6. *En utredning tillsätts med uppgift att granska rättsosäkra utredningar inom socialtjänsten, barn och unga, där samhällets barn har farit illa eller rent av mist livet.*
7. *Socialtjänsten använder sig av vetenskaplig utredningsmetodik.*
8. *En sanningskommission etableras i syfte att ge drabbade utsatta barn, föräldrar, familjehem och jourhem, upprättelse och ekonomisk kompensation.*
9. *Innan så kallade vårdnadsöverflyttningar och nationella adoptioner genomförs av omhändertagna barn, skall sakkunniga tas in för att säkerställa att staten inte medverkar till att samhällets utsatta barn fräntas viktiga anknytningspersoner på felaktiga grunder.*
10. *Staten ansvarar för en central familjehemsbank.*
11. *Familjehemmens ställning förbättras på det viset att de blir part i målet. Idag omplaceras familjehemsplacerade barn från familjehem och jourhem där de kan ha bott länge, ibland i flera år, från en dag till en annan, utan möjlighet till fortsatt kontakt; socialtjänsten avskiljer samhällets utsatta barn från deras viktiga anknytningspersoner och bidrar till att redan traumatiserade barn, traumatiseras ytterligare.*

Våra kampanjers målsättningar har varit att uppmärksamma ansvariga politiker och tjänstemän på de brister som vi menar föreligger i varje enskilt fall avseende barnets bästa, barnkonventionen och de undermåliga utredningarna som ligger till grund för beslut som har tagits om de berörda barnen. Såsom vi ser det är orsaken till dessa brister att socialsekreterare inom socialtjänsten, barn och unga, många gånger saknar kompetens inom det utvecklings- och anknytningspsykologiska området, och kunskap att bedöma föräldraförmåga, men trots detta grundar sig många av besluten i de fall vi tar upp, just på detta.

I ett nyligen publicerat konsensusyttrande, "Attachment Goes to Court", där 70 forskare från 23 länder problematiserar hur anknytningsteorin används i juridiska sammanhang rörande barn och anknytningspersoner, tas just detta upp. De menar att på grund av missuppfattningar kring hur anknytningsteorin används, blir det rättsosäkert och barn [om]placeras och riskerar därmed att förlora viktiga anknytningspersoner. Arbetet med konsensusyttrandet har koordinerats av fil. dr. i psykologi och forskare Tommie Forslund, och professor Pehr Granqvist, Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.

Socialsekreterare saknar vidare många gånger kompetens inom vetenskaplig utredningsmetodik, samt behovs- och riskbedömning, vilket ytterligare grumlar utredningarnas rättssäkerhet. Inom den vetenskapliga världen brukar man tala om "GIGO-principen" ("garbage in, garbage out"), och vilka allvarliga konsekvenser det kan få för en forskningsstudie. I våra kampanjer är det inte studier, utan samhällets utsatta barn och deras föräldrar, familjehem och jourhem, som har drabbats hårt. Istället för att hjälpa, stödja och frigöra individens egna inneboende resurser, har socialtjänster med socialnämnders goda minne, snarare stjälpit än hjälpt. I Sverige har antalet omhändertagna barn ökat under 2010-talet, och det går tvärs emot vad internationell forskningen säger och där man förespråkar kvalitet framför kvantitet. I många kommuner har den australiensiska metoden "Signs of Safety" införts i syfte att öka samarbetet och minska antalet omhändertaganden av barn, men effekten har uteblivit, utan det handlar istället helt om vilken socialsekreterare som handlägger ärendet. Att det är så personbundet är mycket otillfredsställande. Det kan variera flera hundra procent mellan grannkommuner, och hela 1000 procent mellan de kommuner som omhändertar minst antal barn och de som omhändertar flest. Socioekonomiska faktorer kan inte förklara denna stora variation.

Om bristande kompetens - och ovilja att ta till sig kritik - inom socialtjänsten, barn och unga, skriver Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) om i sin rapport från februari 2020, "Sociala barn- och ungdomsvården: Slutredovisning av uppdrag att genomföra analyser av tillsynens resultat inom den sociala barn- och ungdomsvården S2019/01922/FST". IVO skriver i rapporten att socialtjänstens utredningar är rättsosäkra på grund av ovan nämnda orsaker, och det gör att barn riskerar att fara illa, och barn riskerar till och med att mista livet. Det är just detta vi har uppmärksammat i våra kampanjer, att barn och deras anknytningspersoner far illa på grund av en kompetensbrist hos socialtjänsten, i kombination med en okunskap hos politikerna i socialnämnderna. Socialnämndernas fritidspolitiker saknar oftast kunskap att bedöma huruvida utredningarna som socialtjänstens tjänstemän lägger fram är sakliga, objektiva, fullödiga och rättssäkra. Det är en mycket illavarslande situation där samhällets utsatta barn är de som far mycket illa.

Den 1 mars 2021 utkom IVO med rapporten "Vad har IVO sett 2020?" I den framgår att det föreligger brister i 60% av de granskade ärendena avseende socialtjänsten, barn och unga. Det är skrämmande högt och skulle aldrig accepteras någon annanstans. Hur kommer det sig då att socialtjänsten tillåts fortsätta på inslagen väg, med dagliga larmrapporter om barn som far illa på grund av detta?

Nästan lika allvarligt är att i de fall en socialsekreterare har tagit ett felbeslut eller genomfört en utredning som bryter mot lagar, och som kan ha djupgående effekter för den enskilde medborgaren, får det inga särskilda konsekvenser. I "bästa fall" renderar det en anmälan till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) som kommer med kritik vilken lämnas därefter, och i värsta fall en polisanmälan om tjänstefel där upplklaringsgraden är 1-2%.

Brottet tjänstefel är inget prioriterat brott inom polis- och åklagarväsendet, därav den troliga orsaken till den låga uppklaringsgraden. Socialsekreteraren kan fortsätta med sitt yrkesutövande som om ingenting har hänt, men det behöver bli ett högprioriterat område.

Föreningen B.A.R.N. menar att yrkesgruppen socionomer och socialsekreterare skall vara legitimationsgrundande, precis på samma sätt som för psykologer, läkare, optiker, lärare, veterinärer och djurskötare. Begår socialsekreterare uppsåtligt eller av oaktsamhet fel i sitt yrkesutövande och i kraft av sitt ämbete skall detta få konsekvenser i form av varningar och indragen legitimation. För att i möjligaste mån tillse att endast personer som är lämpade för att utbilda sig till socionomer och arbeta som socialsekreterare, bör ett personlighets- och lämplighetstest vara obligatoriskt vid ansökan till socionomutbildningen. Personer med vissa personlighetsdrag och omognad, i kombination myndighetsutövning där sekretessen används som en oigenomtränglig mur för insyn och granskning och utan konsekvenser vid fel, kan få förödande konsekvenser. Om detta vittnar historien upprepade gånger om.

En brasklapp i sammanhanget och som ofta glöms bort är att socialsekreterare har att bedriva socialt arbete under de lagar och förordningar som myndigheten där de arbetar lyder under. Socialsekreterare skall bedriva sakliga och objektiva utredningar. Det är reglerat i lag. Men idag visar tyvärr många fall på det motsatta vilket Justitieombudsmannen uppmärksammar gång efter gång. Om socialtjänsten börjar använda och följa befintliga lagar skulle många av de barn kring vilka vi i föreningen B.A.R.N. har bedrivit kampanjer, inte ha behövt fara så illa som de har gjort.

Slutligen, när samhällets utsatta barn far illa engagerar sig många medborgare. Så är fallet även med våra kampanjer. En av kampanjerna innefattande en namninsamling med 32.000 namnunderskrifter. Situationen för samhällets utsatta barn är av ett stort samhällsligt intresse och är således även en demokratisk fråga. I en demokrati, där all makt utgår från folket, behöver dess medborgares synpunkter vägas in i någon mening.

Bilagor:

Kampanj, Operation Rädde Keyan
Kampanj, Operation Rädde Emanuel
Kampanj, Operation Rädde Starlight
Kampanj, Operation Rädde Loke och Saga
Kampanj, Operation Rädde Stella
B.A.R.N. checklista

Stockholm, 21 mars 2021

Susanne Säfström-Markebjör

fil. kand. psykologi, grundare och styrelseledamot föreningen B.A.R.N. & Inte 1 barn till, f.d. familjehem och kontaktfamilj

Daniel Säfström

jurist, styrelseledamot föreningen B.A.R.N., f.d. familjehem och kontaktfamilj

Gabriella Lindelöw

suppleant föreningen B.A.R.N.

Eva-Lena Lange

jour- och familjehemsmamma

Angelica Rönnlund

tvåbarnsförälder, som har ett barn omhändertaget

Madeleine Lundqvist

bonusmamma till ett barn som är omhändertaget och placerad på SiS ungdomshem

Madelaine Grimstedt

tvåbarnsförälder som har förlorat vårdnaden på icke saklig grund

Gunnar Bech

fyrbarnsförälder som fått ett av sina barn omhändertaget i 6 månader, tidigare avlastningsfamilj

Kathrin Dohse

förälder till ett barn som är omhändertaget